

Klaipėdos
universitetas

Sveikatos
mokslų fakultetas

Klaipėdos
universitetas

30
metų

**XXI-OJI NACIONALINĖ MOKSLINĖ
KONFERENCIJA
„Į SVEIKĄ GYVENSENĄ IR SKAIDRIĄ BŪTĮ
VYDŪNO KELIU“**

Konferencijos pranešimų medžiaga

Klaipėda, 2021

Leidinio bibliografinė informacija pateikiama Lietuvos nacionalinės
Martyno Mažvydo bibliotekos Nacionalinės bibliografijos duomenų banke (NBDB)

Mokslinis komitetas:

Pirmininkas: prof. dr. Artūras Razbadauskas,
Klaipėdos universiteto rektorius

Nariai:

prof. habil. dr. Algimantas Kirkutis
prof. dr. Elvyra Acienė
prof. habil. dr. Ingrida Baranauskienė
prof. dr. (hp) Leta Dromantienė
prof. dr. Arvydas Martinkėnas
prof. dr. Daiva Mockevičienė
prof. dr. Sigutė Norkienė
doc. dr. Aelita Skarbaliene
prof. habil.(hp) dr. Dalia Marija Stančienė
prof. dr. Asta Šarkauskienė
doc. dr. Marija Truš

Organizacinis komitetas:

Pirmininkė: Goda Sakalauskaitė

Nariai:

prof. dr. Birutė Anužienė
Dainius Aponkus
Erika Butkutė
lekt. dr. Sigita Derkintienė
lekt. Rita Gikariene
Juozas Ivanauskas
doc. dr. Asta Kiaunytė
lekt. Viktorija Lukminaitė
lekt. Jurgita Raišutienė
Tatjana Žuravlioiva

Leidinio sudarytoja:

prof. dr. Birutė Anužienė

© Klaipėdos universitetas, 2021

ISBN 978-609-481-100-5

ŠIUOLAIKINĖS EUROPOS SĄJUNGOS RAIDOS „ŽALIOJO KURSO“ KRYPTIMI IR VYDŪNIŠKOJO SCHOLASTIŠKOJO HUMANIZMO TEORIJOS PARALELĖS

prof. habil. dr. Algimantas Kirkutis

Klaipėdos universitetas, Tęstinių studijų centras, Sveikatos mokslų fakultetas

Šiuo metu pasaulis išgyvena dvi pandemijas: COVID–19 viruso sukeltos ūminės ligos ir, dar 2011 m. specialios JTO asamblėjos metu paskelbtą, lėtinių neinfekcinių ligų pandemiją, kuri nusiņeša net keliolika kartų daugiau gyvybių per metus negu pirmoji. Mažose šalyse visuomenės sveikatos problemos jau artėja prie (jeigu dar nėra pasiekusios) nacionalinio saugumo lygmens. JTO ir ESK dokumentuose (UN General Assembly session A/RES/65/238 65 materials) nurodomos dvi pagrindinės augančio sergamumo priežastys:

1. Gyvenimo būdo sąlygotų ligų atsiradimo rizikos faktorių daugėjimas. Visuomenė nesuvokia sveikatos sąvokos esmės ir neįvertina jos išsaugojimo svarbos. Nėra gerai suprantamos ligų atsiradimo priežastys ir jų pašalinimo svarba sveikatai.

2. Neteisingas SAS prioritetų (finansinių srautų) orientavimas į ligų simptomų diagnostiką ir gydymą, pamirštant sveikatos stiprinimo ir tausojimo praktikos svarbą.

Mokslininkai atkreipia dėmesį į veiksnius, kurie daro įtaką mūsų sveikatos būklei: 40% mūsų sveikata priklauso nuo socialinių-ekonominių faktorių; 30% – nuo gyvenimo būdo; 20% – nuo sveikatos apsaugos paslaugų prieinamumo ir 10% – nuo gyvenamosios aplinkos.

Lietuvoje piliečių sveikatos apsaugos problemos vienos ryškiausių ES. Keletą metų iš eilės EUROSTAT pagal išvengtinių mirčių statistikos įvertinimą Lietuvai suteikia paskutinę arba prieš paskutinę vietą ES. VU MF Kardiologijos klinikos vadovo profesoriaus A.Laucevičiaus su kolegomis atliktas 2018 m. sergamumo širdies ir kraujagyslių ligomis tyrimas parodė, kad jis net 4,5 karto viršija ES vidurkį.

Vertindama atliktą Europos aplinkos būklės analizę ir ES raidos perspektyvas, Europos aplinkos agentūra pareiškė, jog „Europa turi rasti būdų, kaip pertvarkyti pagrindines visuomenines sistemas, kurios turi įtakos žmonių sveikatai, nulemia neigiamą poveikį aplinkai bei klimatui ir, iš naujo įvertinti ne tik technologijas ir gamybos procesus, bet ir vartojimo modelius (čia turima galvoje ir sveikatos paslaugų) bei gyvenimo būdą. Todėl siekiant užtikrinti reikalingus sisteminius pokyčius reikės nedelsiant imtis bendrų veiksmų įvairiose politikos srityse, įtraukiant visas visuomenės grupes“. Dar 2016 m. gruodžio 7-8d. Paryžiuje vykusioje konferencijoje PSO Europos regiono direktorė dr. Z. Jakab kalbėjo: „Norint pasiekti JTO darnaus vystymosi darbotvarkės iki 2030 m. tikslus ir įgyvendinti Europos sveikatos politikos sistemą „Sveikata 2020“, reikia iš esmės transformuoti sveikatos, švietimo ir socialinio sektorių partnerystę“. Turėdama omenyje apsunkintą bendradarbiavimą centriniame valstybiniame lygmenyje dėl žinybinių interesų susikirtimo, dr. Z.Jakab pasiūlė „regioninę platformą, kaip efektyvią galimybę suburiant šiuos partnerius tam, kad veiksmingiau būtų galima realizuoti jau turimus Jungtinių Tautų šeimos ir Jungtinių Tautų koalicijų mechanizmus, kaip teigiamus žingsnius link stipresnio tarpsektorinio ir tarpžinybinio bendradarbiavimo“. Ji pabrėžė, kad nacionalinių plėtros planų dėmesys turėtų būti nukreipiamas nuo tarpinių ekonominių rodiklių į galutinius – piliečių sveikatos ir gerovės užtikrinimą.

Siekiant Lietuvos piliečių sveikatos ir gerovės reikia sparčiau įgyvendinti nurodytuose ir kituose dokumentuose pateiktus JTO darnaus vystymo strategijos iki 2030 m ir Europos Žaliojo kurso tikslus. Tam reikalingi gilūs sisteminiai pokyčiai:

- A) Pereiti nuo šakinės sektorinės plėtros prie teritorinės;
- B) Pereiti nuo ūkio subjektų konkurencinių santykių prie abipusiai naudingos partnerystės principo;
- C) Nacionalinio mokslo orientavimas į regionų plėtrą;
- D) Švietimas darniam vystymuisi turi būti pirmoje eilėje orientuotas į regionų plėtrą;

- E) Sveikatos priežiūros sektoriuje sudėtingos klinikinės patologijos diagnostika ir gydymas turėtų būti centralizuojamas trijų universitetų klinikose, o visuomenės sveikatos tausojimo ir stiprinimo paslaugos decentralizuojamos suteikiant kuo daugiau galių ir resursų vietinėms savivaldoms.

Klaipėdos universitetas – daugiasritis universitetas, vienas iš šešių Europos universitetų tinklo EU-CONEXUS narys. Universitete jau daugiau kaip 20 metų veikia Sveikatos mokslų fakultetas, kurio studijų programos ir mokslinė veikla siejasi su sveikatos tausojimu ir stiprinimu. LR Seimui priėmus 2019 m. liepos 9 d. nutarimą Nr. XIII-2304 „Sveikatos tausojimo ir stiprinimo politikos gaires“ LR Vyriausybė pavedė LR Sveikatos apsaugos ministerijai parengti gairių realizavimo planą. Šiuo tikslu LR Sveikatos apsaugos ministerija išleido įsakymą Nr. V-46 „Sudaryti darbo grupę ir sukurti bei diegti Klaipėdos regione bandomąjį modelį, skirtą mokslinei ir švietėjiškai veiklai skatinti, psichikos sveikatai stiprinti, psichologinei gerovei kurti, fiziniam aktyvumui ir sveikai bei subalansuotai mitybai skatinti, saugiai, ekologiškai aplinkai kurti bei palaikyti“, kuriuo įpareigojo KU realizuoti šią priemonę.

Tuo tikslu universitete buvo parengtas 2020–2022 metų Sveikatos tausojimo ir stiprinimo politikos gairių įgyvendinimo Klaipėdos regione priemonių plano projektas ir jo įgyvendinimui reikalingo finansavimo sąmata. Nežiūrint į tai, kad šio projekto realizavimo metu gauti rezultatai yra itin didelės reikšmės, nes jie padėtų formuoti visos Lietuvos tolimesnę sveikatos politiką, projektas iki šiol nėra finansuotas. Nežinia dėl projekto finansavimo apsunkena patikėto svarbaus uždavinio sprendimą ir tolimesnę Sveikatos mokslų fakulteto plėtrą, siekiant gerinti visuomenės sveikatos tausojimo ir stiprinimo veiklą regione ir šalyje.

Reikšminiai žodžiai: žalioji kursas, sveikatos tausojimas, Vydūnas

Literatūra:

Memorandumas „Dėl glaudesnės centrinės ir vietos valdžios partnerystės siekiant stiprinti Lietuvos savivaldybių savarankiškumą ir atsakomybę“.
„Lietuvos ūkio sektorių finansavimo po 2020 m. vertinimas: Sveikatos apsauga“. Vertinimas atliktas pagal 2018 m. liepos 31 d. paslaugų teikimo sutartį Nr. 14P-45 tarp Lietuvos Respublikos finansų ministerijos ir ūkio subjektų grupės UAB „PricewaterhouseCoopers“ UAB „ESTEP Vilnius“.